

Uitwerkingsnotitie Samenwerken in Europa

Aanleiding

Op 23 juni 2008 is de Europastrategie door PS vastgesteld. Een van de negen doelstellingen van de strategie is dat de provincie Utrecht participeert in relevante partnerschappen en Europese netwerken. Als onderdeel van het Uitvoeringsprogramma 2009 van de Europastrategie, dat werd vastgesteld op 4 november 2008, is een onderzoek uitgevoerd naar Europese samenwerkingsmogelijkheden voor de provincie Utrecht.

In deze notitie geven we allereerst een samenvatting van de conclusies uit het onderzoek. Vervolgens schetsen we de wijze waarop Gedeputeerde Staten uitwerking willen geven aan de samenwerking in Europa door middel van vier beleidsuitgangspunten. Tenslotte geven we aan hoe er vervolg wordt gegeven aan de implementatie van deze beleidsuitgangspunten.

Conclusies onderzoek Europese samenwerkingsmogelijkheden

Berenschot heeft in het onderzoek “Kansen voor Utrecht in Europa” twee vragen onderzocht:

- Welke samenwerkingsvorm is het meest opportuun voor de provincie Utrecht (fase 1)?
- Welke Europese landen en regio's zijn het meest geschikt zijn voor samenwerking met de provincie Utrecht (fase 2)?

Samenwerkingsvorm

Om tot een aanbeveling voor de meest opportune samenwerkingsvorm te komen, heeft Berenschot gekeken naar de motieven voor samenwerking, de mogelijke samenwerkingsvormen en naar de rol van de provincie in de samenwerking. Hiertoe zijn interviews gehouden met leden van GS, leden van PS, ambtenaren en externe stakeholders. Verder heeft Berenschot een quickscan uitgevoerd bij een aantal andere provincies en de gemeente Utrecht. De conclusies van de eerste fase zijn:

- **Motieven:** Kennisopbouw en -uitwisseling zijn de belangrijkste motieven voor samenwerking, beleidsbeïnvloeding staat op de tweede plaats;
- **Vormen:** Van de drie voor de provincie relevante samenwerkingsvormen (het partnerschap, netwerken, en projectmatige/ad hoc samenwerking), is samenwerking in netwerken en projectmatige en ad hoc samenwerking het meest opportuun. Het bilateraal partnerschap sluit minder goed aan bij de samenwerkingsbehoeften van de provincie Utrecht.
- **Rollen:** De provincie zal in de eerste instantie een initiërende rol op zich nemen in de samenwerking met andere regio's en kan naar behoefte haar rol aanpassen in de verschillende fases van samenwerking.

Geschikte Europese regio's

Vervolgens (fase 2) heeft Berenschot aan de hand van een afwegingskader gebaseerd op drie selectiecriteria (wederkerigheid, vergelijkbaarheid en beleidsinhoud) de geschiktheid van Europese regio's en netwerken getoetst. Hieruit is de volgende shortlist van geschikte landen gekomen (bijlage 1): Denemarken, Finland, Frankrijk, Zweden, België, Duitsland, Italië.

Toegesplitst op regioniveau is er vervolgens een topselectie gemaakt van geschikte regio's (bijlage 2):

- Regio Kopenhagen
- Ile-de-France
- Regio Stockholm
- Provincie Antwerpen
- Deelstaat Berlijn
- Deelstaat Hamburg
- Noordrijn-Westfalen

Tevens is er een shortlist van geschikte netwerken gemaakt (bijlage 3):

- ERIK-Network (European Regions Knowledge based Innovation Network)
- RENREN (Renewable Energy Regions Network)
- ERRIN (European Regions Research and Innovation Network)
- EREF (European Regional Economic Forum)
- EROC Culture (Europeans Regions of Culture)
- POLIS Network (gericht op mobiliteit)
- AER (Assembly of European Regions)

Berenschot adviseert de netwerken POLIS, ERRIN, EREF en EROC verder te onderzoeken: van deze netwerken sluiten zowel de beleidsthema's als de participerende regio's aan bij de selectiecriteria.

Tenslotte doet Berenschot een voorstel voor geschikte regio's per prioritair dossier (Stad-land relaties, Kenniscentrum voor Klimaat en Innovatie en Culturele Hoofdstad van Europa in 2018, bijlage 4).

Turkije

De samenwerkingsmogelijkheden met Turkije zijn expliciet meegenomen in dit onderzoek. Een bilaterale partnerschap met een regio in Turkije wordt specifiek afgeraden, omdat:

- De verwachting laag is dat kennisuitwisseling op beleidsinhoudelijk vlak (het voornaamste motief voor samenwerking) op gelijk niveau met een regio in Turkije mogelijk is;
- Ontwikkelingssamenwerking of solidariteit niet naar voren komt als motief voor Europese samenwerking;
- De provincie is niet het eerste aanspreekpunt voor burgers. 'Land van herkomst' programma's, die vaak door gemeenten worden georganiseerd, vallen om deze reden ook af;
- Turkije nog geen EU-lidstaat is. Er valt dus niet samen op te trekken bij beleidsbeïnvloeding en fondsenwerving in Brussel. Tevens is er nog onzekerheid over wanneer Turkije aan de toelatingseisen van de EU zal voldoen (NB: de onderhandelingen tussen de EU en Turkije over toetreding liggen op dit moment zo goed als stil. De verwachtingen zijn niet hoog gespannen over de korte en middellange termijn over de voortgang van de onderhandelingen).

Eventuele samenwerking op project- of ad hoc basis zou wel mogelijk zijn, indien hiervoor concrete beleidsinhoudelijke doelstellingen worden geformuleerd.

Beleidsuitgangspunten provincie Utrecht

Op basis van bovenstaande conclusies formuleren wij vier beleidsuitgangspunten om invulling te geven aan doelstelling 5 van de Europastrategie.

Samenwerkingsvorm

Samenwerking in netwerken en/of op projectmatige en/of ad hoc basis sluit het beste aan bij de motieven van de provincie om samen te werken, te weten primair kennisuitwisseling en secundair beleidsbeïnvloeding. Deze vormen dragen het meest bij aan de realisatie van de doelstellingen van de provincie. Er is gericht inhoudelijk samen te werken met Europese partners, en het biedt meer flexibiliteit.

Beleidsuitgangspunt 1: Toekomstige Europese samenwerking wordt in netwerken en/of op projectmatige en/of ad hoc basis vormgegeven, en niet meer in bilaterale partnerschappen.

Turkije

Het is niet raadzaam een bilaterale partnerschap met een regio in Turkije aan te gaan, aangezien een dergelijke samenwerking niet aansluit bij de behoeften van de provincie Utrecht voor Europese samenwerking. Vanwege onvoldoende wederkerigheid is gelijkwaardige kennisuitwisseling moeilijk te bewerkstelligen. Tevens is beleidsbeïnvloeding in Brussel niet mogelijk aangezien Turkije geen EU-lidstaat is. Tenslotte is het motief van ontwikkelingsamenwerking en solidariteit ook geen onderdeel van de Europastrategie.

Beleidsuitgangspunt 2: Er wordt geen bilaterale partnerschap met een Turkse regio aangegaan. Eventuele samenwerking in netwerken en op project- en/of ad hoc basis zou wel mogelijk zijn, indien hiervoor concrete beleidsinhoudelijke doelstellingen worden geformuleerd.

Surrey

Sinds 2002 heeft de provincie Utrecht een partnerschapsrelatie met Surrey County Council. In oktober 2008 werd het Interreg-project waarin er met Surrey werd samengewerkt, Smart Economic Growth (SEG), afgerond. De samenwerking in dit project verliep niet goed, de inzet van Surrey als lead-partner van het project was onvoldoende. waardoor de kwaliteit van het eindproduct niet hoog was.

Momenteel zijn er geen concrete onderwerpen waarop de bilaterale samenwerking doorgaat. In tegenstelling tot Zuid-Moravië komen er vanuit Surrey sinds de reorganisatie in 2006 weinig initiatieven. Ook het contact in Brussel staat op een lager pitje door het vertrek van de toenmalige vertegenwoordiger van Surrey in Brussel. Uit ambtelijk overleg is gebleken dat Surrey niet meer in het partnerschap zal gaan investeren dan dat er op dit moment gedaan wordt. Samenwerking in het netwerk PURPLE zal ongeacht een eventuele beëindiging van het bilaterale partnerschap doorgang vinden.

Beleidsuitgangspunt 3: Het formele partnerschap met Surrey wordt beëindigd en de samenwerking wordt voortgezet via deelname aan het thematische netwerk PURPLE en eventuele projectmatige en/of ad hoc samenwerking.

Zuid-Moravië

De provincie Utrecht werkt sinds 2001 samen met de regio Zuid-Moravië. Dit is in 2003 geformaliseerd in een overeenkomst. In 2006 is de samenwerking geëvalueerd, wat resulteerde in een nieuwe overeenkomst in oktober 2006. Deze overeenkomst loopt tot 2010.

Zuid-Moravië toont zich erg gemotiveerd om de samenwerking voort te zetten. Vooral op bestuurlijk niveau zijn er momenteel goede contacten met Zuid-Moravië. De mogelijkheden om verder inhoudelijk samen te werken op meerdere thema's worden in kaart gebracht met de beleidsafdelingen. Thans wordt er ingezet op inhoudelijke samenwerking in een project dat gefinancierd uit het Europees Sociaal Fonds (ESF). Ook is vanuit het thematische netwerk PURPLE interesse om Zuid-Moravië toe te laten als lid.

Beleidsuitgangspunt 4: Na afloop van de partnerschapsovereenkomst in 2010 wordt het partnerschap geëvalueerd aan de hand van het door Berenschot geformuleerde afwegingskader.

Vervolg

Er zal een plan van aanpak worden opgesteld samen met het Europaplatform en de beleidsafdelingen om zorg te dragen voor de implementatie van de beleidsuitgangspunten. In de tweede helft van 2009 komt dit plan van aanpak in GS.

Bijlage 1

Geschiedt	Gaat door, onder voorwaarden	Valt af
Denemarken	België	Bulgarije
Finland	Duitsland	Cyprus
Frankrijk	Italië	Estland
Zweden	Oostenrijk	Griekenland
	Verenigd Koninkrijk	Hongarije
		Ierland
		Letland
		Litouwen
		Luxemburg
		Malta
		Polen
		Portugal
		Roemenie
		Slovenië
		Slowakije
		Spanje
		Tsjechië
		Turkije
		Kroatië
		Macedonië
		Zwitserland
		Liechtenstein

Bijlage 2

Topselectie (5/5)	Zeer goed gescoord (4/5)	Eervolle vermelding (3/5)
Regio Kopenhagen (DK)	Nord-Pas de Calais (FR)	Zuid-Finland (FI)
Ile-de-France (FR)	Vlaams Brabant (BE)	West-Finland (FI)
Regio Stockholm (SV)	Regio Brussel (BE)	Vastra Gotaland (SV)
Provincie Antwerpen (BE)	Baden-Württemberg (DE)	Waals-Brabant (BE)
Deelstaat Berlijn (DE)	Emilia-Romagna (IT)	Henegouwen (BE)
Deelstaat Hamburg (DE)	Piedmont (IT)	Luik (BE)
Noordrijn-Westfalen (DE)		Limburg (BE)
		Oost-Vlaanderen (BE)
		West-Vlaanderen (BE)
		Bremen (DE)
		Hessen (DE)
		Saarland (DE)
		Saksen (DE)

Bijlage 3

Netwerk	Beleedsthema	Opmerking
ERIK-Network	Technologische innovatie.	Interessant om verder te onderzoeken,
European Regions Knowledge based Innovation Network	Het doel van ERIK is om regionale netwerksamenwerking en uitwisseling verder te ontwikkelen. Dat wordt gedaan door: benchmarking en kijken naar best practices op het gebied van innovatie en kennisbeleid; steun voor interregionale samenwerkingsverbanden op het gebied van technologische innovatie; samenwerken met andere Europese regionale netwerken, met vergelijkbare doelstellingen, om synergie te creëren en netwerk activiteiten efficiënter en doelgerichter te maken.	Gelderland, Limburg, Noord-Brabant, Zuid-Holland nemen hierin ook deel.
RENREN (Renewable Energy Regions Network)	Alternatieve energie. Doel is uitwisseling van best practices tussen regio's, stimuleren van de samenwerking tussen private bedrijven en stimuleren van de publieke bewustwording over "renewable energies".	Het netwerk heeft nog niet veel partners. Verdere verkenning mogelijk interessant.

ERRIN (European Regions Research and Innovation Network)	Innovatie. Het doel van ERRIN is het promoten van kennisuitwisseling, het stimuleren van gezamenlijke activiteiten en projecten tussen de leden die de nodige (technische) innovatieve vermogen hebben. ERRIN organiseert workshops, seminars, briefings, projectmarkten, et cetera.	Nederlandse leden zijn regio Twente, Universiteit Eindhoven, regio Arnhem-Nijmegen. Interessant voor verdere verkenning.
EREF (European Regional Economic Forum)	Kenniseconomie. EREF network is bedoeld als een platform voor kennisuitwisseling tussen verschillende regio's. Het doel is om kenniseconomie te stimuleren en een vertaalslag te maken om de kennis te gebruiken voor effectief beleid en beter performance.	Sluit goed aan bij doelstelling kenniseconomie, nog geen NL-regio lid. Verdere verkenning interessant.
EROC Culture (European Regions of)	Cultuur. Stimuleren van culturele ontwikkeling van de partners, zowel individueel, als gezamenlijk en op Europees niveau. Interculturele dialoog en culturele uitwisselingen.	Met oog op prioritair thema Culturele Hoofdstad is verdere verkenning interessant.
POLIS Network	Mobiliteit. Doel het promoten, stimuleren en appelleren voor innovatie op het gebied van lokaal vervoer. Polis Network richt zich op het verbeteren van het lokaal transport in verband met de omgeving, mobiliteit, economische en sociale dimensies van het vervoer en de veiligheid daarvan.	Interessant voor verdere verkenning.
AER (Assembly of European Regions)	Democratie. Het belangrijkste doel van het AER is het promoten van regionale democratie, subsidiariteit en diversiteit in Europa. Deze regio's proberen regionale samenwerking te versterken en Europese besluitvorming zo te beïnvloeden dat deze ten gunste van de regio's is.	Flevoland, Noord-Brabant, Limburg en Gelderland zijn ook lid. Verdere verkenning interessant.

Bijlage 4

Stad/Land	Kenniscentrum	Culturele Hoofdstad
Regio Kopenhagen	Verschillende Deense regio's	Regio Kopenhagen
Provincie Antwerpen	Vlaamse provincies	Zuid- en West Finland
Overige Vlaamse provincies (regio's	Stockholm	Basse Normandie
	Alsace	Ile-de-France
	Basse-Normandie	Nord-pas-de Calais
	Ile-de-France	Provence-Alpes-Cote A'zur
	Nord-pas-de-Calais	Stockholm County
	Brussel	Vastra Gotaland
	Beieren	Provincie Antwerpen
	Berlijn	Brussel
	Nordrhein-Westfalen	Berlijn
	Reinland-Pfalz	Hamburg
	Emilia Romagna	Thuringen
	Piedmont	Bologna (Emilia Romagna)
		Piedmont
		<i>Malta</i>
		<i>Istanbul</i>